

RIK WOUTERS EN NEDERLAND

P. Jonkman

Rik Wouters (1882-1916) (**afb. 1**, Mi(1966)1441) is de lieveling van het Belgische publiek en meer dan een goede bekende in ons land. Museum Flehite wijdde een overzichtstentoonstelling aan zijn werk in 2016. Rik Wouters was een veelzijdig kunstenaar, beeldhouwer, schilder en tekenaar. In 1914 werd hij gemobiliseerd en belandde na de strijd om de forten in Luik in Antwerpen. Na de slag bij Antwerpen belandde hij in Nederland waar hij eerst werd geïnterneerd in Amersfoort in de Juliana van Stolbergkazerne en vervolgens in Kamp Zeist. In 1915 mocht Wouters, inmiddels ernstig ziek, het kamp verlaten en door bemiddeling van goede vrienden kon hij met zijn vrouw, Nel Duerinckx, een woning in Amsterdam betrekken. Daar exposeerde hij in 1915 een reeks van werken op papier in het Prentenkabinet van het Rijksmuseum, begin 1916 gevolgd door een groot overzicht van zijn werk in het Stedelijk Museum. Een tentoonstelling die hij zelf nog net kon meemaken. Hij stierf op 11 juli 1916 in het Prinsengrachtziekenhuis, 33 jaar oud.

Afb. 1

Afb. 2

Zijn vrouw Nel komen we in veel van zijn werken tegen. Zij was zijn model, zoals voor het beeld “De dwaze maagd” (**afb. 2**, Mi(1955)1018) (zelfde afbeelding op Mi(1955)1019). De houding die ze moest aannemen was zeer afmattend. Getrouwd in 1905, volgde door chronisch geldgebrek een zwerftocht langs allerlei woonplaatsen. Nadat Nel tuberculose kreeg, verhuisde het paar “op doktersbevel” naar de bosrijke oostkant van Brussel. In Bosvoorde, waar ze de gelukkigste tijd van hun leven hadden en waar het grootste deel van de werken van Wouters tot stand kwam.

James Ensor, een andere bekende schilder in België (**afb. 3**, Mi(1991)2874), beïnvloedde het werk van Wouters, maar Rik volgde later zijn eigen weg, zodanig dat hij niet goed in een bepaalde stijlperiode valt in te delen. (Voor andere Belgische zegels over James Ensor zie Mi(1999)2881-2883)

Afb. 3

Nel was Rik in 1914 nagereisd en vond hem uiteindelijk terug in Amersfoort, “de Belgenhoofdstad”. Vele duizenden Belgen zijn hier in de oorlogsjaren opgevangen, waaraan bij ons het Belgenmonument, het grootste monument van Nederland, herinnert (**afb. 4**, bouwplaat).

Ze leerde toevallig de hoffotograaf Jan Willem Wentzel kennen, met wie ze bevriend raakte. Hij vond woonruimte voor haar in de Langestraat 12 (het pand is inmiddels gesloopt). “een vrij drukke winkelstraat, ene Hollandsche kleinstadstraat met groente- en kruidenierswinkels, met vleeschhouwer, schoenmaker, fotograaf en banketbakkers. Wij, wij kijken even door de ruiten als we onze sigaar opsteken en denken: ook niet plezierig om maar altijd tegen die idiote gevels aan te kijken! Maar op een mooien dag heeft Rik een aquarel gemaakt, en plots schittert ons tegen de mysterieuze ziel, de schoone ziel van die

schijnbaar banalen winkel, van die schijnbaar dooden gevel, de ziel die voor ons verborgen was, maar die hij met één blik heeft ontdekt.” (Belgische dichter Jan Van Nijlen).

Afb. 4

Rik Wouters kreeg toestemming om overdag Kamp Zeist te verlaten wat resulteerde in vele pentekeningen van de omgeving van Amersfoort. Zijn werk kreeg meerdere bewonderaars, waaronder Nic Beets, kleizoon van de dichter en schrijver

Nicolaas Beets. Zijn tante, Marie van Vollenhoven-van de Poll, bewoner van de buitenplaats Sparrendaal in Driebergen (afb. 5, bouwplaat) trok zich met haar Zeister Comité het lot van de geïnterneerde Belgen aan en zij ontfermde zich ook over het echtpaar

Afb. 5

Afb. 6

Wouters, zodat ze, ondanks de oog- en kaakziekte van Rik en de meerdere operaties die hij moest ondergaan, toch financieel onbezorgd konden leven.

In de Amsterdamse periode ontstonden veel schilderijen en tekeningen (afb. 6, NVPH(2013)3093). De werken kregen minder kleur en werden schetsmatiger.

Rik Wouters werd niet ouder dan 33 jaar. Net als Vincent van Gogh, die Rik bewonderde, werkte hij keihard en liet een indrukwekkend en gevarieerd oeuvre na met in totaal circa 200 schilderijen, 50 beelden en minstens 2000 werken op papier, tekeningen, pastels en aquarellen. Wouters kreeg in 1916 een militaire begrafenis in Amsterdam. In 1924 werd hij herbegraven in Bosvoorde. Nel, de weduwe van de kunstenaar, zou hem ruim een halve eeuw overleven. Zij stierf op 11 augustus 1971.

In 2016 bracht Bpost een velletje zegels uit rond Rik Wouters. De waarde van de zegels was “2” wat meerdere commentaren opleverde dat weer “veel niet noodzakelijke zegels werden uitgegeven, want de meeste Belgen hebben alleen maar een voorraadje 1-zegels”. Ik heb deze zegels dan ook niet in mijn verzameling.

(info o.a. uit “Rik Wouters en Nederland”, verschenen bij de tentoonstelling in Museum Flehite in 2016, Uitgeverij Waanders, ISBN 9789462621022. niet meer verkrijgbaar)